

השיבנו אליך ה' ונשובה

- איזו אוירה התפילה הזו אשרה?
- האם האווירה הזו מעוררת לתשובה?
- אהו הקשר בין האתפללם להקב"ה? קשר של יראה? או אהבה?
- האם ניתן להפריד בין האושטיק? ונתנה תקף קדשת היום, כי הוא נראה ואיום, ובו תנשא מלכותך, ויבין בחסד פסאך, ותשב עליו פאמת. אמת כי אתה הוא דין ומוכיח וידע ועד, וכותב וחיתם וסופר ומונה, ותזכור כל הנשפחות, ותפתח את ספר הזכרונות, ומאליו יקרא, וחיתם יד כל אדם בו, ובשופר גדול ותקע, וקול דמנחה דקה ישמע, ומלאכים יחפזו, וחיל ורעדה יאחזו, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום פדיו, כי לא יזכו בעיניך פדיו. וכל פאי עולם יעברו לפניך כבני מרון: כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, בן תעביר ותספור ותמנה, ותפקוד נפש כל חי, ותחתוך קצבה לכל בריותיך, ותכתוב את גזר דינם:

ונתנה תקף קדשת היום, כי הוא נראה ואיום, ובו תנשא מלכותך, ויבין בחסד פסאך, ותשב עליו פאמת. אמת כי אתה הוא דין ומוכיח וידע ועד, וכותב וחיתם וסופר ומונה, ותזכור כל הנשפחות, ותפתח את ספר הזכרונות, ומאליו יקרא, וחיתם יד כל אדם בו, ובשופר גדול ותקע, וקול דמנחה דקה ישמע, ומלאכים יחפזו, וחיל ורעדה יאחזו, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום פדיו, כי לא יזכו בעיניך פדיו. וכל פאי עולם יעברו לפניך כבני מרון: כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, בן תעביר ותספור ותמנה, ותפקוד נפש כל חי, ותחתוך קצבה לכל בריותיך, ותכתוב את גזר דינם:

אה בין תשובה אהבה לתשובה איראה,

תשובה מיראה באה מההכרה שנכון לעשות את רצון ד', חובה לעשות את רצון ד', חובה להתגבר על כל המניעות, לכפוף את הרצונות לרצונו יתברך. לעומת זה תשובה מאהבה באה מההכרה שריבונו של עולם הוא טוב, הוא כנשמה לגוף, הוא המקיים והוא המחייב, הכול ממנו, הוא טוב לכול, וכל מה שקורה בעולם הוא לטובה, הכול מאהבת ד' את בריותיו. ויותר מכל בריותיו אוהב ד' את עמו, ואת כל אחד ואחד מישראל. וידיעה זו כאשר היא ממלאה את הלב היא מביאה לאהבת ד' בכל לבב בשני היצרים יצר טוב ויצר רע ורצון גדול לקרבת ד' ולעשות את כל רצונו בשמחה. האוהב את ד' לא צריך לכבוש את כוחותיו אלא אדרבה כוחותיו כולם פונים אל הטוב, חל שינוי בשורש ביסוד שבלב וממילא הכול משתנה לטובה.

הרב אליעזר מלמד

לפי הרב אליעזר אלמא? אהי תשובה אהבה?

ואהי תשובה איראה?

למען שמו

"איכות התשובה שעושה - יהיה עניינו בתשובה שעושה למען שמו באהבה. כלומר לא יעשה התשובה מיראה דהיינו מיראת העונש, שאז עושה התשובה לשם עצמו רק יעשה התשובה מאהבת הבורא, וזהו 'למען שמו'"

(של"ה, עשרה מאמרות א, מא ע"א)

לפי השל"ה, באה איומז? השב איראה לעזאת השב אהבה?

ו'תשובה מאהבה', היינו, כאשר מתוך אהבתו לה' ית"ש משתוקק לעשות רצונו"
לא רק משום שאינו מעז להמרות פיו, אלא שחביב לו הדבר ביותר,
בהתבוננו בגדולתו ובקדושתו והוא אצלו הדבר היקר ביותר לעשות רצון ה',
לשמוע בקולו ולעשות נחת רוח לפניו. לא רק משום יראת הכבוד,
אלא משום אהבתו אותו רצונו לעשות נחת רוח להקב"ה.
וכאשר מפשפש במעשיו ונזכר שנכשל בדבר עבירה,
הוא מתבושש בעצמו ומכאיב לו הדבר כיצד הפסיד המעלה הגדולה של עשיית רצון ה'.
זאת התשובה נקראת תשובה מאהבה.

וכן מעניין תשובה מאהבה כאשר מרוב אהבתו את ה' יקר בעיניו וחביב הדבר אצלו להיות קרוב אליו ולדבקה בו,
ושב ממעשיו הרעים משום שמצטער על שעל ידם נתרחק מאת פני ה'."
(רבי לייבל מינצברג זצ"ל, מצוות תשובה)

מה הכוח האמיתי את האדם לתשובה לפי הקטע?

לפרוש כנפיים ולעוף

"אבל בלי יראת כלל לא פרקא לעלא (עבודת ה' לא עולה למעלה) באהבה לבדה, כמו שהעוף אינו יכול לפרח בקנף אחד, דדחילו ורחימו הן תרין ג'פין (שיראה ואהבה הן שתי כנפיים) [...] וכן היראה לבדה היא קנף אחד, ולא פרקא בה לעלא (עבודת ה' לא עולה למעלה), אף שנקראת עבודת עבד. וצריך להיות גם כן בחינת בן"

(האדמו"ר הזקן, תניא מא)

לפי צרכי התעסוקה, מהו הכוח הנכון ליראה ולאהבה בעבודת ה'?

ואני רוצה לעשות רצונך כרצונך
באמת ובתמים, אחת ולתמיד
בלי מסכים בלי מסכות בלי לרצות לרצות
באמת ובתמים, אחת ולתמיד
שוב הרגע הזה, אני ליבי ובשרי
אין לי מילים להגיד יותר גם לא חרוזים
גם לא חרוזים
הנה פרטתי את עצמי בפניך לפרוטות
מדבר גבוהה גבוהה, אבל עושה מעט מאוד
עושה מעט מאוד
וחזרתי לסורי, ושגיתי באומרי
ששוב לא אחטא ואשוב, לא אחטא ואשוב, לא אחטא ואשוב
ואיך שהוא סיפקת בידי שוב
ואני רוצה לעשות רצונך כרצונך
באמת ובתמים, אחת ולתמיד
בלי מסכים בלי מסכות בלי לרצות לרצות
באמת ובתמים, אחת ולתמיד

אחת ולתמיד - ישי ריבו

שוב הרגע הזה, אני אתה ויצרי
אין לי פנים להפנות יותר, גם לא תירוצים
גם לא תירוצים
והלכתי לאיבוד בתוך שוק הומה אדם
עמוק בתוך זוטו של ים
אבל אני יודע שלא תתיאש ממני לעולם
שוב נסתי מפניך כמו אדיוט ברחתי להרים
בניתי מסביבי חומות מגדלים חדרי חדרים
חדרי חדרים
והאמת, אני בוש ונכלם
אין דבר שמפניך נעלם
מלך חי וקיים
מלך חי וקיים

*האם את מתחברת לסגנון כזה של קשר עם הקב"ה?
האם זה קשר של יראה או אהבה?*

תשובה מיראה, הינה תשובה של חזרה. בתהליך של חזרה בתשובה, חוזר החוטא לנקודת המוצא בה עמד בטרם יצא לדרך החטאים. אין תשובה זו מפריחה ומפרה כי אם תולשת מספר הזכרונות את דפי החטא של העבר ופותחת דף חדש. החטא מושלך במצולות ים, וממילא כאמור הופך לשוגג. האדם מדחיק וחונק את יצריו, וכך מסוגל הוא לשכוח את שנות החטא המיותרות ולחזור בתשובה.

אמנם, ישנו אופן עמוק יותר של תשובה – לא תשובה של חזרה כי אם תשובה של התקדמות. זוהי תשובה שאינה דורשת מהאדם למחוק את העבר ולשכוח את החטא. דוקא בזיכרון החטא ישנה עוצמה מסויימת. בדרך החטאים, עם כל הרוע שבה, מצויים גם דברים טובים. אם מסוגל האדם לרתום את האנרגיות שחשף בקרבו במהלך שנות החטא לטובת הקדושה, מגיע הוא לדרגת "תשובה מאהבה". בתשובה זו מסוגל האדם לנווט את כל יצריו לכיוון הטוב. הוא מבין שבעומק הדברים, יצר הטוב ויצר הרע אינם "שני יצורים" שונים. זהו אותו הכוח – כוח הרצון. המבחן הוא האם חונקים את הרע ואז גם הטוב נחנק במידה מסויימת, או שמא נותנים מרחב לרצון – אבל מכוונים אותו לקודש וכפי שדרש רבי מאיר (תוספתא ברכות ו, י"א): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך – בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע". בתשובה מאהבה אין צורך לחנוק את עוז ושמתח החיים ולחיות בחיים של פחד, קדרות שחורה וסגפנות. האדם מסוגל לחיות חיים בריאים, שמחים וטהורים. החטא בעצמו הופך למקור הקדושה, מאחר והאדם משתמש בכוחות ובאנרגיות אותם גילה בתוך החטא, לטובת הקדושה.

הרב סלוביצ'יק / על התשובה

• איזו תשובה
'אעולה' יותר לפי
הרב סלוביצ'יק?

חזרתי בתשובה לפני אחת עשרה שנה בדירה בתל אביב. הייתי הולך לשיעורים בסיפורי מעשיות של הרב עופר גיסין ברחוב שיינקין. פרקי אבות, מסילת ישרים, הרב גיסין, אלה היו המפגשים הראשונים שלי עם היהדות. ואז, ברוך השם, פגשתי את אשתי ועברנו לרמת גן ואחר כך לבני ברק. גרנו בבני ברק ארבע שנים.... בבני ברק לימדו אותי שאני צריך להוציא את הפסנתר מהבית. כל פעם שזממתי את המעשה, הפסנתר הסתכל עלי בגיחוך. הוא אמר לי: 'אתה יכול להוציא כל מיני דברים, אבל אני כבד מידי. אני נטוע עמוק מידי בלב שלך. אנחנו יוצאים יחד לכל מקום, איפה שאתה תלך אני בא גם כן'. אז נכנעתי לו באיזהו שלב. אבל אמרתי לו: 'בסדר, אבל בוא נעבוד על זה. נעבוד על הקשר'. אז הוא אמר: 'בשמחה'.

יש בעלי תשובה, כמוני, שיכולים לעשות בתחילת התשובה שלהם מעשים חריפים מידי, לא מאוזנים. אולי זה חלק מתנועה של תשובה, יש בתשובה צד כזה, שאתה קופץ איזה באנג'י מטורף, ועל הדרך אתה עושה דברים שהם יכולים להיות חריפים מידי, גם לעצמך. מצד שני, אולי צריך לעשות אותם.... הלכתי לרב משה שפירא מירושלים, והוא אמר לי דברים פשוטים וברורים שעשו אותי כל כך שמח. שאדם צריך להקשיב לכשרונות שלו, וליכולות שלו, ולמצות אותם, להוציא אותם מכוח אל הפועל. אין כשרונות שהם אסורים. להגיד שלעשות מוסיקה זה דבר לא טוב או דברים כאלה....

הוא אמר לי: 'הקב"ה עשה את האדם ישר. שמו אותך במציאות כזו שאתה מנגן, אתה כותב, אנשים רוצים לשמוע. יש סביבך את כל המכשירים והכלים שמאפשרים לך לעשות את זה, אז אתה בא ושואל: האם אני צריך לעשות את זה או לא? אתה כאילו בא להתחכם על החיים, על הקב"ה, להתחכם על מה שהמציאות מציעה לך. המציאות מדברת איתך: אתה טוב בזה, אתה יכול לעשות את זה, סימן שאתה צריך לעשות את זה. הייתי המום ממה שהרב שפירא אמר לי. הייתי בטוח שאם אני רוצה את האמת אני צריך להפסיק לנגן. איך שיצאתי מהפגישה התקשרתי לרב גיסין. הוא מאד שמח אתי.

זה דבר יפה שאנחנו, בעלי התשובה, לא נעקרים מהמציאות שלנו, מההוויה שלנו, מהנטיית והיכולות שלנו. אני כל כך אוהב ומזדהה עם דברים שעשיתי, עם כל כך הרבה אנשים שהם לא בקטע (של התשובה), שאני אוהב אותם, הם חברים שלי. אז אני חושב שיש בזה דבר נפלא ובריא ונכון כשלא נעקרים, שלא נהיים פתאום מזרים כאלה שלא לוקחים חלק. אני חושב שיש בזה בשורה. המציאות שאנחנו נמצאים בה מעורבת כל כך, שהגילויים של היופי מהדהדים בכל מקום. חיבור של אחדות, של אהבה.

אביתר בנאי/אותיות פורחות באוויר

• איזו נקודה חשובה
אדייק אביתר
הזכרנו על תהליך
התשובה?

בלי פחד!?

הרב קוק במאמר הדור כותב על הדור שלנו: "[...] הוא מוכשר רק להתרומם, ללכת באורח חיים ההולכת למעלה למשכיל, אבל לא יוכל גם אם ירצה להיות כפוף ושחוח, נושא עול ונטל, אשר לא יוכל למצא בתוכו רושם של אור חיים, לדעה ורגש; הוא לא יוכל לשוב מיראה, אבל מאד מוכשר הוא לשוב מאהבה שיראת הרוממות תתחבר עמה".

במקום אחר כתב הרב:
"היראה מכל חטא צריכה להיות אצל האדם ביחוד אצל עצמו, שיתירא שהוא לא יחטא, לא בחמור ולא בקל".

(הרב קוק, מידות הראייה, יראה)

• אז איזו תשובה אתאיאה יותר לדור שלנו? לאה לדעתך?